

Bůh a filosofie LvH, 2001

Theologové bývají velice nedůtkliví, když filosofové začnou mluvit o Bohu, protože chtějí od filosofa hned tzv. vyznání víry. Ale to není přiměřený přístup ani od laiků, natož od theologů. Filosofové vždycky měli tendenci začínat o něčeho jednoduchého a přehledného, a vědci nejrůznějších oborů se to od nich velmi rychle naučili také. Už jenom když třeba zoolog nebo botanik usiluje o přesné vymezení nějakého taxonu, např. pro kočku domácí nebo vánoční kaktus, víme všichni, že nepopisuje našeho kocoura ani našeho růžově kvetoucího a ještě naroubovaného křížence zygokaktusu. Ale theologové nechtějí nic slyšet o pojmu „bůh“, ale chtějí hned buď poznat „svého“ Hospodina nebo ještě lépe jeho jednorozeného Syna, anebo ve filosofovi rozpoznat heretika či dokonce pohana. Filosofové se ovšem občas dopouštějí i nehorázných chyb, zejména když chtějí něco složitějšího redukovat na něco jednoduchého nebo to naopak z jednoduchého odvodit. Takovou chybou byla třeba teze, že „všechno je voda“ nebo že všechno jsou „jen atomy a prázdno“; a podobnou chybou byly různé „definice“ jak člověka, tak i boha (nebo bohů). To ovšem vůbec neznamená, že filosof, který si nějak „definuje“ pojem člověka, není schopen lidského vztahu k někomu druhému; a stejně tak neznamená, definuje-li nějak pojem „boha“, že není s to se sám osobně k Bohu svou myslí i svým životem vztáhnout. Pokus už nejstarších filosofů najít nový obsah pro slova božství, bozi a bůh, svědčí jen o tom, že cílem jejich kritického odmítnutí byly jen mýty a mytologie, nikoli popírání bohů. Jejich pojetí boha či bohů bylo leckdy až absurdní, ale jejich vztah k bohu či bohům nevyvěral z jejich pojmových vymezení. A ze všech těchto důvodů je třeba Pascalova slova „ne bůh filosofů“ chápat jako kritiku jejich pojetí bohů a boha; pak ovšem je třeba se kriticky opřít se stejnou kritičností i do „Boha“ theologů, který pochopitelně ze stejných důvodů rovněž nemůže být ztotožněn ani s Bohem Abrahamovým Izákovým a Jákobovým, ale ani s „Bohem pravým“.

(Písek, 031030-1.)